

SKUTKOVÉ TVRDENIA, ŽALOBNÝ DÔVOD A ZÁSADA IURA NOVIT CURIA

Právna kvalifikácia skutkového deja opísaného v žalobe je v zásade vecou súdu, pričom žalobný dôvod predstavuje existenciu konkrétneho hmotnoprávneho vzťahu medzi sporovými stranami a spolu so žalobným návrhom predstavuje esenciálnu zložku žaloby. Nie je porušením práva na spravodlivý proces, ak všeobecné súdy prezentovali názor, že nárok z nezaplatenej ceny v zmysle zmluvy o dielo uplatnený v žalobe a nárok z bezdôvodného obohatenia nevychádzajú z rovnakých skutkových tvrdení.

(Uznesenie Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. I. ÚS 535/2023 z 11. októbra 2023)

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu Jany Baricovej a sudcov Rastislava Kaššáka a Miloša Maďara (sudca spravodajca) v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľa **J. S.**, zastúpeného advokátom JUDr. Jozefom Polákom, Aleja slobody 1890/50, Dolný Kubín, proti rozsudku Krajského súdu v Žiline č. k. 11 Co 94/2020-179 z 24. novembra 2020 a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 9 Cdo 215/2021-244 z 30. marca 2023 takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť **o d m i e t a .**

O d ô v o d n e n i e :**I.****Ústavná sťažnosť sťažovateľa a skutkový stav veci**

1. Sťažovateľ sa ústavnou sťažnosťou doručenou ústavnému súdu 24. júla 2023 domáha vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“), základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a podľa čl. 37 ods. 2 listiny, základného práva na rovnosť v konaní podľa čl. 47 ods. 3 ústavy, základného práva vyjadriť sa ku všetkým vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, základného práva vlastniť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Žiline (ďalej len „krajský súd“) a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) označenými v záhlaví tohto uznesenia. Navrhuje rozsudok krajského súdu a uznesenie najvyššieho súdu zrušiť a vec vrátiť krajskému súdu, resp. najvyššiemu súdu na ďalšie konanie a žiada priznať náhradu trov právneho zastúpenia v konaní pred ústavným súdom.

2. Z ústavnej sťažnosti a jej príloh vyplýva, že Okresný súd Čadca (ďalej len „okresný súd“) viedol pod sp. zn. 4 C 59/2019 konanie o žalobe na zaplatenie 4 417,96 eur s príslušenstvom z titulu nezaplatenej ceny v zmysle zmluvy o dielo podanej sťažovateľom proti žalovanej M. S. Okresný súd rozsudkom z 23. januára 2020 žalobu zamietol, keďže sťažovateľ nepreukázal svoju aktívnu legitimáciu (že je dodávateľom diela) ani pasívnu legitimáciu

žalovanej (že je objednávateľom diela), jednoznačnú identifikáciu predmetu diela ani dohodu o cene diela. Uviedol, že rozhodujúce skutkové tvrdenia a základ uplatneného nároku nemožno stotožňovať s právnym posúdením. Vydaniu rozsudku predchádzal postup okresného súdu, ktorý odročil prvé pojednávania konané 24. októbra 2019 na účel doručenia mailovej komunikácie, ktorá mala preukázať, že dielo u sťažovateľa objednala žalovaná na dobu 10 dní. Mailová komunikácia bola okresnému súdu doručená 1. novembra 2019, tá však podľa názoru okresného súdu objednanie diela nepreukazovala. Sťažovateľ okresnému súdu súčasne doručil aj nové skutkové tvrdenia (o zhotovení ďalšej skrine, o neexistencii daru, o evidencii pohľadávky v účtovníctve sťažovateľa) a nové dôkazy (mailová komunikácia, zmluva o poskytnutí pracovnej asistencie medzi svedkyňou D. a sťažovateľom, podací lístok, čestné vyhlásenie svedkyne D. a návrh na výsluch svedkyne D.). Okresný súd uznesením z 29. novembra 2019 s odkazom na § 153 ods. 1 a 2 a čl. 5 Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“) rozhodol, že na ne nebude prihliadať, resp. ich nevykoná s odkazom na § 132 ods. 1, 2 a 3, § 153 ods. 1 a 2 a § 167 CSP, a opodstatnenosť tohto postupu oprel aj o uznesenie najvyššieho súdu č. k. 3 Obdo 43/2018 z 26. februára 2019.

3. Na základe odvolania sťažovateľa krajský súd napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok okresného súdu. K namietanému nesprávnemu procesnému postupu okresného súdu krajský súd uviedol, že hoci uznesenie z 29. novembra 2019 nie je procesne správne, keďže súd na oneskorene podané návrhy nemusí prihliadať, o čom však osobitné uznesenie nevydáva, stačí, že to vysvetlí v odôvodnení rozsudku vo veci samej (podľa § 153 ods. 1 a 2 CSP), uvedenú procesnú nesprávnosť však nepovažoval za takú, ktorá by predstavovala naplnenie odvolacieho dôvodu podľa § 365 ods. 1 písm. b), resp. d) CSP. Stotožnil sa s názorom okresného súdu, že sťažovateľ mal dostatok času navrhnúť vykonanie dôkazov na preukázanie ním tvrdného skutkového stavu v žalobe (návrhu na vydanie platobného rozkazu, pozn. ústavného súdu), resp. v následných podaniach až do prvého pojednávania. Nevykonanie ďalších navrhovaných dôkazov, jednak z dôvodu, že súd rozhoduje o tom, ktoré z dôkazov vykoná, ako aj z dôvodu sudcovskej koncentrácie, krajský súd nepovažoval za postup spôsobujúci zásah do práva sťažovateľa na spravodlivý proces. V súvislosti s namietaným nesprávnym vyhodnotením dôkazov krajský súd upozornil na zásadu voľného hodnotenia dôkazov a konštatoval, že neidentifikoval v tomto smere zo strany okresného súdu rozpor s princípmi formálnej logiky. Uviedol, že vykonané dôkazy dávali dostatočný podklad na rozhodnutie súdu o neunesení dôkazného bremena na strane sťažovateľa. K námietke týkajúcej sa viazanosti okresného súdu žalobným návrhom sťažovateľa krajský súd odkázal na to, že sťažovateľ koncipoval svoju žalobu na tom skutkovom základe, že uzavrel so žalovanou zmluvu o dielo, v tomto zmysle produkoval aj dôkazy, v priebehu konania žalobu nezmenil tak, že by sa domáhal rovnakého plnenia z iného skutkového základu, a potvrdil, že okresný súd bol skutkovo viazaný žalobou. Bezdôvodné obohatenie tvorí vo vzťahu k žalovanému nároku zo zmluvy o dielo kvalitatívne odlišný skutkový základ. Okresný súd i krajský súd boli viazané zisteným skutkovým stavom, ktorý mal väzbu na skutkové tvrdenia, ktorými bol vymedzený žalobný nárok. Sťažovateľovi nebolo možné uplatnený nárok priznať z iného skutkového a následne i právneho titulu (z titulu

bezdôvodného obohatenia), ako požadoval až v odvolacom konaní, tento titul nebol žalovaný ani preukázaný.

4. Najvyšší súd napadnutým uznesením odmietol dovolanie sťažovateľa, ktorého prípustnosť odôvodňoval § 420 ods. 1 písm. f) CSP, keď vo vzťahu k namietanej nesprávnej aplikácii ustanovení Civilného sporového poriadku týkajúcich sa sudcovskej koncentrácie konštatoval, že okresný súd postupoval v súlade s princípmi vyjadrenými v Civilnom sporovom poriadku a nedošlo k porušeniu procesných práv sťažovateľa.

II.

Argumentácia sťažovateľa

5. Sťažovateľ napadnutým rozhodnutím vytyka nedostatočné odôvodnenie, nesprávne právne posúdenie a ústavne nekonformný výklad dotknutých ustanovení Civilného sporového poriadku. Vo vzťahu k napadnutému uzneseniu najvyššieho súdu možno z obsahu ústavnej sťažnosti vyvodiť tieto konkrétne námietky:

a) najvyšší súd sa zameral iba na formálne skúmanie prípustnosti dovolania a nijak sa nevysporiadal s tým, že došlo k svojvoľnému výkladu § 153 ods. 3 Civilného sporového poriadku;

b) odignoroval svoju predchádzajúcu rozhodovaciu činnosť v otázke prípustnosti dovolania;

c) z hľadiska vymedzenia dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) a § 421 ods. 1 písm. a) a b) CSP kládol na sťažovateľa neprimerané a neakceptovateľné požiadavky;

d) pri odmietnutí dovolania ústavne neakceptovateľne aplikoval § 447 písm. b) CSP. Podľa názoru sťažovateľa tým, že okresný súd a krajský súd nevykonali ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy, a tým obmedzili základné práva sťažovateľa, bola prítomná vada konania v zmysle § 420 písm. f) CSP;

e) odmietnutie dovolania dostatočne neodôvodnil, keď uviedol, že k úvahe sťažovateľa o prípustnosti dovolania aj z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP vo vzťahu k § 422 ods. 1 CSP sa nemal dôvod vyjadriť pre jej právnu irelevantnosť.

6. Sťažovateľ proti napadnutému rozsudku krajského súdu namieta, že neodstránil pochybenia okresného súdu spočívajúce v:

a) ústavne neakceptovateľnej aplikácii § 153 ods. 3 CSP (sudcovská koncentrácia konania) a jeho nesprávnom procesnom postupe, ktorým odmietol akúkoľvek argumentáciu sťažovateľa (skutkové tvrdenia i návrhy na vykonanie dôkazov) prednesenú po 24. októbri 2019 ako oneskorene podanú bez splnenia procesných podmienok. Uplatnenie zákonných ustanovení o sudcovskej koncentrácii konania nesmie byť podľa sťažovateľa na úkor zistenia skutkového stavu. Okresný súd nevykonal sťažovateľom navrhnuté dôkazy, neprihliadol na ne, hoci ich súdu predložil v rámci plynutia lehoty určenej na pojednávaní 24. októbra 2019;

b) vyhodnotení vykonaného dokazovania jednostranne v prospech žalovanej (vo vzťahu k ňou tvrdenému darovaniu nábytku), k tejto námietke možno priradiť sťažovateľom tvrdené porušenie zásady rovnosti strán sporu;

c) porušení zásady *iura novit curia* neudržateľnou a arbitrárnou aplikáciou noriem Civilného sporového poriadku týkajúcich sa viazanosti súdu žalobným návrhom sťažovateľa. Sťažovateľ nebol povinný v žalobe uvádzať právne posúdenie svojho nároku. Z § 132 ods. 1

CSP vyplýva povinnosť opísať iba rozhodujúce skutočnosti skutkového charakteru. Sťažovateľ poukazuje na rozpor s ustálenou praxou najvyššieho súdu (5 Cdo 196/2009); d) napadnutý rozsudok krajského súdu považuje za nedostatočne odôvodnený a arbitrárny, keďže nezohľadňuje skutkové okolnosti, ktoré predchádzali podaniu žaloby, ako aj vydaný v rozpore so zásadou predvídateľnosti rozhodnutí súdov.

III.

Predbežné prerokovanie ústavnej sťažnosti

7. Podstatou ústavnej sťažnosti je namietané porušenie označených práv sťažovateľa (podľa čl. 20 ods. 1, čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 2 a 3, čl. 48 ods. 2 ústavy a čl. 36 ods. 1, čl. 37 ods. 2, čl. 38 ods. 2 listiny a čl. 6 ods. 1 dohovoru) rozsudkom krajského súdu potvrdzujúcim zamietnutie žaloby sťažovateľa a uznesením najvyššieho súdu o odmietnutí jeho dovolania z dôvodu ich nedostatočného odôvodnenia, nesprávneho právneho posúdenia a ústavne nekonformného výkladu dotknutých ustanovení Civilného sporového poriadku.

III.1. K namietanému porušeniu označených práv rozsudkom krajského súdu:

8. V prípadoch, ak ústavný súd pri predbežnom prerokovaní ústavnej sťažnosti zistí, že sťažovateľ sa ochrany základných práv alebo slobôd môže (mohol) domôcť využitím jemu dostupných a účinných prostriedkov nápravy pred iným súdom, musí takúto sťažnosť odmietnuť z dôvodu nedostatku právomoci na jej prerokovanie.

9. Ústavný súd konštatuje, že proti rozsudku krajského súdu, ktorým potvrdil rozsudok okresného súdu, bolo prípustné dovolanie, ktoré sťažovateľ podal, pričom jeho prípustnosť vyvodzoval z § 420 písm. f) CSP. Po oboznámení sa s obsahom podaného dovolania možno konštatovať zhodu dovolacej i v ústavnej sťažnosti prezentovanej argumentácie (nesprávny procesný postup, ústavne nesúladná aplikácia ustanovení o sudcovskej koncentrácii a s tým súvisiace odmietnutie argumentácie sťažovateľa po 24. októbri 2019 a nevykonanie navrhnutých dôkazov, arbitrárna aplikácia noriem týkajúcich sa viazanosti súdu žalobným návrhom, arbitrárne posúdenie nároku a jednostranné vyhodnotenie dôkazov v prospech žalovanej, nedostatočné odôvodnenie). O podanom dovolaní rozhodol najvyšší súd napadnutým uznesením. Z uvedeného vyplýva, že námietky sťažovateľa preskúmal najvyšší súd ako súd dovolací. Z uvedeného dôvodu sa v sťažovateľovej veci uplatnil princíp subsidiarity právomoci ústavného súdu vyplývajúci z čl. 127 ods. 1 ústavy, a preto ústavný súd ústavnú sťažnosť v časti smerujúcej proti rozsudku krajského súdu v súlade s § 56 ods. 2 písm. a) zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) odmietol pre nedostatok svojej právomoci. Spôsob, akým sa najvyšší súd s dovolacími námietkami sťažovateľa vysporiadal, bude predmetom prieskumu v nasledujúcej časti tohto uznesenia.

III.2 K namietanému porušeniu označených práv uznesením najvyššieho súdu:

10. Sťažovateľ podal proti rozsudku krajského súdu dovolanie, ktoré odôvodnil tým, že procesným postupom krajského súdu mu bolo znemožnené uskutočňovať jemu patriace práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces, teda uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP.

11. V úvode ústavný súd zdôrazňuje, že nie je súdom vyššej inštancie rozhodujúcim o opravných prostriedkoch v rámci sústavy všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Z tohto dôvodu nie je oprávnený preskúmať a posudzovať, či bol v konaní pred všeobecnými súdmi náležite zistený skutkový stav a aké právne závery z tohto zisteného skutkového stavu všeobecný súd vyvodil. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov interpretácie a aplikácie zákonov všeobecnými súdmi s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie veci všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojvôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam.

12. Ústavný súd konštantne poukazuje na to, že otázka posúdenia, či sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí v zásade do výlučnej právomoci dovolacieho súdu, t. j. najvyššieho súdu, nie do právomoci ústavného súdu. Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy (čl. 124 a čl. 142 ods. 1) vyplýva, že ústavný súd nie je alternatívou ani mimoriadnou opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov, ktorých sústavu završuje najvyšší súd. Otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie samo osebe nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa – k takému záveru môže viesť len ústavne neudržateľný výklad zákona najvyšším súdom v otázke prípustnosti dovolania (IV. ÚS 312/2021).

13. Úlohou ústavného súdu tak bolo posúdiť, či právne závery, ktorými najvyšší súd odôvodnil odmietnutie dovolania sťažovateľa, boli výsledkom ústavne udržateľnej aplikácie noriem procesného práva najvyšším súdom v súlade s označenými článkami ústavy a dohovoru.

14. Sťažovateľ namieta, že najvyšší súd posúdil jeho dovolanie iba formalisticky a § 447 písm. b) CSP aplikoval ústavne nesúladným spôsobom, keďže nevykonanie ústavne súladného výkladu aplikovaných ustanovení Civilného sporového poriadku podľa sťažovateľa založilo vadu v zmysle § 420 písm. f) CSP. S námietkou údajného svojvoľného výkladu ustanovení týkajúcich sa sudcovskej koncentrácie sa najvyšší súd vôbec nevysporiadal.

15. Nemožno sa stotožniť s námietkou o obmedzení sa na formálne posúdenie prípustnosti dovolania a nevysporiadanie sa s námietkou svojvoľného výkladu § 153 ods. 3 CSP. Z obsahu napadnutého uznesenia je zrejmé, že najvyšší súd po uvedení teoretických východísk sudcovskej koncentrácie konania (bod 16 napadnutého uznesenia) a po zohľadnení skutkových tvrdení sťažovateľa a ním navrhovaných dôkazov od začiatku sporného konania

do konania prvého pojednávania 24. októbra 2019 a výzvy okresného súdu na tomto pojednávaní (bod 17.1. napadnutého uznesenia) vyhodnotil postup okresného súdu ako súladný so zákonom a neprihliadnutie na dodatočne predložené dôkazy za podrobne odôvodnené.

16. V prejednávanej veci okresný súd aplikoval ustanovenia o koncentrácii konania, konštatujúc neunesenie dôkazného bremena sťažovateľom v predmetnom konaní, pričom neprihliadanie na jeho skutkové tvrdenia a nevyhovenie jeho návrhu na vykonanie dôkazov vyslovil s odkazom na zásadu koncentrácie konania v samostatnom uznesení, no napokon ich odôvodnil aj v rozsudku vo veci samej (v zmysle § 153 ods. 3 CSP). Vydanie samostatného uznesenia krajský súd pritom nepovažoval za natoľko intenzívne procesné pochybenie, že by zakladalo odvolací dôvod podľa § 365 ods. 1 písm. b) alebo d) CSP. Sťažovateľ bol v predmetnom konaní zastúpený kvalifikovaným právnym zástupcom, ktorého úlohou v predmetnom konaní je chrániť jeho záujmy prostredníctvom správnej (a včasnej) aplikácie procesnoprávných i hmotnoprávných predpisov. Z odôvodnení rozhodnutí všeobecných súdov (najmä bod 17.1. napadnutého uznesenia najvyššieho súdu) nevyplýva a sťažovateľ ani nenamietal, že od začatia predmetného konania do 24. októbra 2019 nemal priestor uviesť skutkové tvrdenia a navrhovať dôkazy. Mohol tak urobiť v návrhu na vydanie platobného rozkazu, vo vyjadrení k odporu, vyjadrení k duplike a na pojednávaní konanom 24. októbra 2019.

17. Ústavný súd už napr. v uznesení č. k. I. ÚS 33/2021 z 26. januára 2021 v súvislosti s údajnou nezákonnou koncentráciou konania zdôraznil, že účelom a zmyslom koncentrácie v civilnom sporovom konaní (§ 153 a § 154 CSP) je najmä prispieť k naplneniu princípu procesnej ekonómie vrátane rýchlosti konania, zabrániť zdržiavaniu konania a motivačne pôsobiť na strany sporu, aby procesné úkony vykonávali včas. Procesný úkon nie je vykonaný včas, ak ho strana sporu mohla vykonať skôr (objektívne hľadisko), ak by konala starostlivo (subjektívne hľadisko). Toto pravidlo je *lex generalis*. Neaplikuje sa, ak osobitná právna úprava poskytuje strane sporu lehotu na vykonanie určitého procesného úkonu. Ak neexistujú osobitné dôvody, v zásade platí, že predloženie skutkových tvrdení alebo dôkazných návrhov až na pojednávaní nie je včasné, pretože by to mohlo znamenať zmarenie účelu už nariadeného pojednávania a požiadavku na nariadenie ďalšieho pojednávania. Včasnosť predloženia prostriedkov procesného útoku a prostriedkov procesnej obrany vyhodnocuje v okolnostiach konkrétneho prípadu súd a je ponechané na jeho úvahe, či prípadné omeškanie procesného úkonu ospravedlní alebo či prijme procesnú sankciu, ktorá spočíva v tom, že na procesný úkon neprihliadne, a tým mu neprizná procesné účinky. Sudcovská koncentrácia konania podľa § 153 CSP (na rozdiel od zákonnej koncentrácie konania) je teda v diskrečnej právomoci súdu. O tom, či súd omeškaný procesný úkon strany ospravedlní alebo nie, nevydáva procesné uznesenie. V odôvodnení rozsudku vo veci samej však vysvetlí, že na procesný úkon strany neprihliadol a z akých dôvodov (bližšie pozri Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha : C. H. Beck. 2022.).

18. Vzhľadom na uvedené napadnuté uznesenie najvyššieho súdu, ktoré uprednostňuje procesnú zodpovednosť sťažovateľa za dôkaznú kvalitu žaloby, nepredstavuje v aktuálnej právnej úprave civilného procesu kladúcej dôraz na zásadu formálnej pravdy posilnenú

koncentraciou a kontradiktórnym vedením procesu, koncept arbitrárny či ústavne neudržateľný (porov. III. ÚS 446/2022). Ústavný súd konštatuje, že závery najvyššieho súdu uvedené v jeho uznesení nemožno považovať za arbitrárne či svojvoľné, a tak z ústavného hľadiska za neospravedlňiteľné a neudržateľné, ktoré by mali za následok porušenie označených práv sťažovateľa.

19. Na tomto však mieste možno konštatovať, že sťažovateľ nedostal v napadnutom uznesení výslovnú odpoveď na jeho dovoláciu námietku arbitrárnej aplikácie ustanovení Civilného sporového poriadku týkajúcich sa viazanosti súdu žalobným návrhom. Najvyšší súd v bode 19 napadnutého uznesenia iba zhrnul, že obsah spisu neodôvodňuje tvrdenie sťažovateľa o nezákonnosti, arbitrárnosti, zmätočnosti a nedostatočnom odôvodnení rozsudku krajského súdu.

20. V prejednávanej veci sťažovateľ namietal porušenie zásady *iura novit curia* tým, že okresný súd odmietol jeho nárok právne posúdiť v zmysle ustanovení upravujúcich bezdôvodné obohatenie. V zmysle záverov sťažovateľom označeného rozsudku najvyššieho súdu č. k. 5 Cdo 196/2009 z 22. septembra 2010 ak súd rozhoduje o peňažnom plnení, ktoré vychádza zo skutkových tvrdení, ktoré umožňujú posúdiť nárok po právnej stránke aj podľa iných noriem, ako je žalobcom navrhované, resp. to umožňujú výsledky vykonaného dokazovania, je povinnosťou súdu uplatnený nárok takto posúdiť bez ohľadu na to, či v žalobe právny dôvod je alebo nie je uvedený, alebo je uvedený nesprávne.

21. Krajský súd na uvedenú námietku reagoval tak, že zdôraznil viazanosť okresného súdu žalobou, pokiaľ ide o skutkový základ plnenia, ktorého sa sťažovateľ domáhal (zo zmluvy o dielo). Konštatoval, že bezdôvodné obohatenie, na ktoré sťažovateľ poukázal v odvolaní, tvorí kvalitatívne odlišný skutkový základ. Pri viazaní skutkovým vymedzením v žalobe, následne z neho sa odvíjajúcim dokazovaním a zisteným skutkovým stavom nebolo možné sťažovateľovi uplatnený nárok priznať z iného skutkového a následne i právneho titulu (bod 13 rozsudku krajského súdu).

22. Odborná literatúra rozlišuje medzi právnou kvalifikáciou skutkového deja opísaného v žalobe, ktorá je zásadne vecou súdu, a žalobným dôvodom, ktorý predstavuje existenciu konkrétneho hmotnoprávneho vzťahu medzi sporovými stranami a ktorý spolu so žalobným návrhom (skladajúcim sa zo substancovania relevantných skutkových okolností a petitu) predstavuje esenciálnu zložku žaloby. Doktrína žalobného dôvodu sa prejavuje v pomerne zložitej otázke, či možno žalobcovi priznať právnu ochranu aj na základe iného žalobného dôvodu, ktorý z ním substancovaného skutkového deja vyplýva, avšak výslovne žalobcom žiadaný nebol, na ktorej riešenie sa názory rôznia. Z dispozičného princípu sporového procesu vyplýva záujem o deklarovanie povinnosti voči žalovanému z konkrétneho žalobného dôvodu (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M., a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2022. s. 524.).

23. Výklad, ktorý sťažovateľ považuje za ústavne súladný, vychádza z toho, že skutkové tvrdenia umožňujú nárok právne posúdiť aj podľa iných než v žalobe navrhovaných noriem. Všeobecné súdy v prejednávanej veci na tento argument reagovali, keď prezentovali názor, že nárok z nezaplatenej ceny v zmysle zmluvy o dielo (uplatnený v žalobe) a nárok z bezdôvodného obohatenia však nevychádzajú z rovnakých skutkových tvrdení.

24. Do záveru najvyššieho súdu o absencii nedostatočného odôvodnenia či arbitrárnosti rozsudku krajského súdu, z ktorého jednoznačne vyplýva odpoveď krajského súdu na sťažovateľom namietané porušenie zásady *iura novit curia* v súvislosti s viazanosťou súdu žalobným návrhom, tak ústavný súd nevzhliadol dôvod zasahovať.

25. Vzhľadom na uvedené považuje ústavný súd záver najvyššieho súdu o neexistencii vady konania podľa § 420 písm. f) CSP po materiálnej stránke za súladný s obsahom základného práva na súdnu ochranu poskytovanú v dovolacom konaní.

26. Z obsahu ústavnej sťažnosti možno vyvodit' aj nespokojnosť sťažovateľa s nedostatočným odôvodnením odmietnutia dovolanie v súvislosti s úvahou sťažovateľa o prípustnosti dovolania aj z hľadiska § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

27. Ústavný súd len v stručnosti uvádza, že túto námietku nepovažuje za dôvodnú už len s odkazom na znenie sťažovateľom podaného dovolania, z ktorého je zrejmé, že sťažovateľ uplatnil dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP. Na podporu svojej argumentácie o prípustnosti dovolania podľa tohto uvedeného dôvodu uviedol, že v prípade neexistencie majetkového cenzu by prípustnosť dovolania bola daná aj podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

28. Prihliadajúc na relevantné časti napadnutého uznesenia najvyššieho súdu (v spojení s rozsudkom krajského súdu), ústavný súd konštatuje, že nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by signalizovala svojvoľný postup najvyššieho súdu (v medziach posudzovanej prípustnosti dovolania, pozn.), ktorý by nemal oporu v procesných kódexoch, ktoré bol najvyšší súd v čase svojho rozhodovania povinný na daný prípad aplikovať. Najvyšší súd rozhodol o dovolaní zákonom predpokladaným spôsobom, napadnuté uznesenie najvyššieho súdu tak nevykazuje znaky arbitrárnosti a zjavnej nezlučiteľnosti jeho účinkov s obsahom základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a podľa čl. 36 ods. 1 listiny, práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru či základného práva vyjadriť sa k vykonávaným dôkazom podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a podľa čl. 38 ods. 2 listiny, ktorých porušenie sťažovateľ predovšetkým namieta.

29. Ústavný súd v namietanom uznesení nezistil ani taký výklad zákonných predpisov rozhodných pre vec samotnú, ktoré by mohli vyvolať účinky nezlučiteľné so základným právom na rovnosť strán podľa čl. 47 ods. 3 ústavy. Zásada rovnosti strán v civilnom procese sa prejavuje vytváraním rovnakých procesných podmienok a procesného postavenia subjektov, o ktorých právach a povinnostiach rozhoduje súd. To, že rozhodnutie spravidla vyznieva v neprospech jednej zo strán, nemôže byť zásahom do rovnosti strán, ale je prirodzeným výsledkom sporového konania (porov. IV. ÚS 33/2021).

30. Ústavný súd preto dospel pri predbežnom prerokovaní k záveru, že medzi uznesením najvyššieho súdu a obsahom napadnutých základných práv neexistuje taká príčinná súvislosť, na základe ktorej by po prípadnom prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie mohol reálne dospieť k záveru o ich porušení, a preto ústavnú sťažnosť sťažovateľa odmietol v tejto časti ako zjavne neopodstatnenú podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde.

31. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti namieta aj porušenie jeho základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 ústavy a základného práva na právnu pomoc v konaní pred súdom podľa čl. 47 ods. 2 ústavy a podľa čl. 37 ods. 2 listiny, ktoré však nepodložil žiadnou

ústavnoprávnou argumentáciou. Ústavný súd preto vo vzťahu k týmto označeným právam sťažovateľa vzhliadol dôvod na odmietnutie jeho sťažnosti spočívajúci v nedostatku náležitostí ustanovených zákonom v zmysle § 56 ods. 2 písm. c) zákona o ústavnom súde.

32. Keďže ústavná sťažnosť bola odmietnutá v celom rozsahu, rozhodovanie o ďalších návrhoch sťažovateľa obsiahnutých v petite jeho ústavnej sťažnosti stratilo opodstatnenie, a preto sa nimi ústavný súd už nezaoberal.